

КРАЄЗНАВСТВО

Сторінка № 1 (21), підготовлена районною громадською організацією «Спілка краєзнавців»

Від «Дитячого альбому» до «Шостої симфонії»

Так судилися, що у П.І.Чайковського не було власних дітей. Та семеро кам'янських племінників дуже любили свого дядька і вважали, що у них троє батьків. Наймолодший – Ю.Л.Давидов писав у спогадах: «Я не знав, кого з них любив більше... (мама, дядя, тато; тато, дядя, мама чи дядя, мама, тато). Ці поняття зливалися у єдине ціле, вони були для мене, дитини, як три сторони божественного образу».

Всіх дітей сестри Петро Ілліч обожнював і любив, як своїх рідних. Вони ніколи не були обділені його увагою і подарунками. В листах, що Чайковський писав до Кам'янки ми нерідко знаходимо захоплені відгуки про милу Танюрку, Вірушку, Анюту, поклоні і поцілунок для Боба та Уки, Майже в кожному листі він згадував їхні витівки та по-дитячому кумедне перекручування слів.

«Квіти, музика і діти, – часто говорив Чайковський, – є найкращою прикрасою нашого життя».

Любив слухати композитор, як діти займаються музикою. Нерідко він просив сестру чи старшу племінницю. Таню пропала щойно написаними ноти романс, а потім переробляв його.

Особисто серйозно ставився до музичних занять улюбленець Петра Ілліча – Володя Давидов, або просто Боб, як його називали в сім'ї. «Володя робить успіхи в музиці і виявляє чудові здібності до малювання. Взагалі, це маленький поет. Він не любить звичайних хлопчачих ігор. Увесь вільний час присвячує малюванню, музиці або квітам. Це мій улюбленець».

Слухаючи гру маленького Боба, Петро Ілліч задумується над тим, що творив, написаних для дітей, зовсім небагато. Тоді і вирішує він створити альбом дитячих п'єс, роботу над яким завершує у травні 1878 року.

Обіцяючи прислати ноти в Кам'янку, Чайковський пише зятю Льву Васильовичу: «Скажи Бобку, що надруковані ноти з картинками, що ноти ці створив дядя Петя і що на них написано:

«Присвячується Володі Давидову». Він ще маленький і не зрозуміє, що означає «присвячується, та Бобку, ... коли він грає, дивиться в ноти і рахує, можна цілі симфонії присвячувати».

Слова П.І.Чайковського про те, що В.Давидову «можна цілі симфонії присвячувати», виявились пророчими. Композитор присвятив улюбленому племіннику не тільки «Дитячий альбом», а й свою лебедину пісню – Шосту симфонію. Видатний твір великого композитора, як і «Реквієм» з дитинства улюбленого ним Моцарта, овіяний легендами і романтичними історіями. Шосту симфонію Чайковського, який він дав назву Патетична, теж можна вважати «Реквієм». Написання обох творів співпало зі смертю їх авторів. Хоча, Моцарт писав «Реквієм» на замовлення і говорив, що пише його для себе. Чайковський писав Патетичну по величю душі і серця. Але вже за два три роки до смерті знав про те, що фінал симфонії буде трагічним. Та чи передчував композитор свій кінець – сьогодні сказати важко.

Петро Ілліч вирішив зберегти таємницю і не відкрив програму Шостої симфонії. Але його двоюрідна сестра А.П. Мерклинг здогадалась, і він підтвердив, що цей твір є літописом його життя.

Перша частина – це дитинство, неясний потяг до музики.

Друга – молодість, світла пора, веселе життя.

Третя – життєва боротьба і досягнення слави.

«Остання», сказав він весело, – це те, чим усе закінчується».

Після прем'єри, якою диригував сам автор, важко було зрозуміти, яке враження справила Патетична симфонія на слухачів.

Та якщо ми відкріємо листування композитора з племінником Володимиром Давидовим, то дізнаємось, що Чайковський передбачав, як публіка відгукується на його музику: «Я не буду здивований, і це вже буде для мене звичним, якщо ця симфонію лаятимуть і мало оцінять, бо не вперше. Та я

НА ЗНІМКУ: Чайковський та Володимир Давидов

важко її найкращою, найціршою із усіх моїх речей. Я її люблю, як не любив нікого із своїх чад».

Друге виконання твору, вже після смерті композитора, було потрясінням для всіх, хто знав і любив музику Чайковського. Зал плакав.

Свою ж присвятку Петро Ілліч ніби передбачав ті трагічні події, що випадуватимуть у майбутньому на долю улюбленого племінника В.Давидова, який на 36 – му році лютинчив життя самогубством.

Таміла Чупак
завідувачка музеєм
О.С.Пушкіна і П.І.Чайковського.

Вшанували краєзнавців

На початку 2004 року була заснована районна краєзнавча премія імені відомого краєзнавця, Заслуженого працівника культури України Марії Антонівни Шкальберди – людини непересічної, високого інтелекту, всебічної освіченості, яка зробила неоціненний внесок у розвиток краєзнавства нашого краю.

Вже вчетверте премія вручається місцевим краєзнавцям за вагомі дослідження в найрізноманітніших сферах краєзнавства, пов'язаних з історією міста та району.

16 листопада 2007 року в історичному музеї заповідника відбулося урочисте вручення районної краєзнавчої премії імені відомого краєзнавця, Заслуженого працівника культури України Марії Антонівни Шкальберди.

Заступник директора державного

історико-культурного заповідника «Копи купі співку», Л.О.Бондаренко представила статтю і Другою заохочувальною премією відзначено науково-популярне видання «Джерело», випуск 3, в

якому опубліковані матеріали третьої науково-краєзнавчої конференції, присвяченої одній із найкращих сторінок історії нашої країни – голодомору 1932-1933 років. Авторами наукових статей видання є науковий співробітник історичного музею Л.Г.Висоцька, вчитель Баландинської ЗОШ К.В.Куликівська, Косарської ЗОШ О.М.Глагола, краєзнавець О.В.Ветров, учні ЗОШ №1 Юлія Шамрай (науковий керівник М.Д.Рибалка), В'ячеслав Бінецький, Анастасія Коваль (науковий керівник М.В.Поліщук); учень ЗОШ №2 Владислав Ліщенко, учениця Баландинської ЗОШ Оксана Петренко (науковий керівник К.В.Куликівська), К.Міхеєва – учениця Косарської ЗОШ (науковий керівник О.М.Глагола), учні Тимошівської ЗОШ Тетяна Федоренко, Ірина Перелічка, Валентина Костенко, Юлія Коломієць, Євгенія Васенко (науковий керівник, керівник краєзнавчого гуртка А.П.Могилка).

Третью заохочувальною премією відзначені краєзнавці О.Г.Шамрай та О.В.Ветров за краєзнавчі дослідження та статті, опубліковані в збірнику «Черкащина в контексті історії України» та інші публікації в засобах масової інформації.

Голова районної ради І.М.Швець щиро привітав лауреатів та вручив дипломи і премії.

У виконанні камерного ансамблю заповідника (керівник Т.Г.Голуб) звучали твори П.І.Чайковського, українські мелодії, авторські твори Таміли Чупак.

Галина Таран,
директор державного
історико-культурного
заповідника.

«В гаманцях було півсвіту...»

Цікавою особливістю XVII ст. був грошовий обіг на Українських землях. Яби ми перенеслися в ті далекі століття і змогли зазирнути в гаманець якогось козака чи міщанина, то яких тільки грошей там не було!

В Україні в той час ходили монети Рені Посполитої, Литви (до речі, як карбувалися ще і XV – XVI ст.), Англії, Прусії, Німеччини, Ліфвії, Угорщини, Нідерландів, Іспанії, Португалії, Чехії, Франції, Швейцарії, Данії, Швеції, Угорщини, Австрії, Саксонії, Баварії, Молдови, Туреччини, Кримського ханства та Московської держави.

Особливо серед монет того часу виділялися великі за розміром (45 – 50 мм) срібні таліяри. Красиві за оформленням, своєрідні світлові гроші. На них були зображені портрети королів, імператорів, князів, герцогів і графів, герби країн і міст, фігури левів, грифонів, ведмедів, коней, орлів та геркулів. Це були великі алфбетусталери, випущені в Нідерландах намісниками Іспанського короля Альбертом та Єлизаветою. На них був зображений кривий бюргерський хрест, а на іншому боці герб Іспанії. Українське населення називало ці монети «хрестовими» або «кривокими», а в документах іменували «патагоні».

Найчастіше траплялися серед талірів левендалпери, або Левкові таліяри, ці монети були випущені в Нідерландській республіці у 1575 році. На їх лицьовій стороні був зображений лев (від цього і назва монет) на задніх лапах, а на зворотній лицьор у залізних шатах, що тримає щит із гербом. У народі ці монети називали «левкові».

Подібні монети часто трапляються в скарбах на території сучасної України. Серед величезної маси монет, які були в обігу, іноді траплялися і дрібниці, тому часто на монетах є сліди від ударів і зубів. Таким чином їх власники перевіря-

ли якість монет на дзвін і твердість. Недаремно з тих часів збереглися вислови «дзвінка монета» або «тверді гроші».

Якби там не було, а в скарбах серед якісних монет все ж таки трапляються підделки, не лише серед малих номіналів, а й серед талірів. Умілі фальшивомонетники ввозили копії монет із міді і покривали їх напилком срібла, видаючи таким чином за якісні монети.

Однак найціннішими грошми того часу були золоті дукати, або чехіні, як їх ще називали. Важила така монета 305 грамів. В Україні ходили венеціанські, угорські, італійські і голландські золоті монети. На них зображались святі і герби тих міст, які їх випускали в обіг. Але треба зауважити, що їх кількість в обороті була дуже невелика. Приблизно припадало на 728 тисяч срібних і мідних монет – 7-10 штук золотих дукатів. Тому зараз це є дуже рідкісні пам'ятки минулого. І не вірте тому, що розповідає про великі бошки золота, начебо закопані десь в потаємних місцях. Це все легенди і вигадки.

В скарбах пізнього середньовіччя знаходяться, як правило, срібні і мідні монети, іноді прикраси. Золоті монети трапляються вкрай рідко. Приклад, скарб із села Юрчак, нашого району. Із 10-8 тисяч монет, які містилися в ньому 80% – мідні монети, 15% – срібні і 5% – прикраси (наборний козацький пояс із срібними бляхами).

Але це не значить, що скарби без золота не цінні. Вони мають велику історичну цінність, адже за скарбами можна простежити історію грошового обігу тієї чи іншої території і навіть визначити власника скарбу.

Юрій Ляшко,
завідувач історичним музеєм
Кам'янського історико-
культурного заповідника.

НА ЗНІМКУ: голова районної ради І.М.Швець вручає премію ім. М.А.Шкальберди завідувачу історичного музею заповідника Ю.Ю. Ляшко

історико-культурного заповідника «Копи купі співку», Л.О.Бондаренко представила статтю і Другою заохочувальною премією відзначено науково-популярне видання «Джерело», випуск 3, в

"Наше місто"

Засновник Кам'янська міська рада,
реєстраційне свідоцтво ЧС № 512
від 24 липня 2006 року;

Редакційна колегія: О.Г.Шамрай, Н.В.Будякова, В.І.Кравченко, В.А.Морозова, Г.О.Юрик, П.О.Юрик, В.Й.Чупак.

Фото на знімках виконано редакційною колекцією
Точка зору автора не завжди збігається з точкою зору редакції. Редакція залишає за собою право виправляти і скорочувати матеріали. За точність викладення фактів відповідальність несе автор.
РР № 39226401002306 УДК м. Черкаси, МФО 954018 ЄДРПОУ/25872304
Адреса редакції: 20800, м. Кам'янка, вул. Леніна, 37, тел. 6-17-87.

Друк офсетний: Кам'янська комунальне

поліграфічне підприємство
м. Кам'янка, вул. Пушкіна, 56, тел. (04732) 6-16-95.
Обсяг 1 умовних друкованих аркушів.
Наклад 1077. Замовлення № 1056.